

Υπέροχη πραΐξις ἀνθρωπιᾶς

τοῦ Νικ. Α. Γ. Λιναρδάτου

Σήμερα θά ἐγκαταλείψουμε τόν ἑλληνικό μας μικρό-κοσμο καί θά προσπαθήσουμε νά εἰσχωρήσουμε στόν μυστηριακό κόσμο ἑνός πενήνταχρονου μαύρου οἰκοδόμου, βετεράνου τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ναυτικοῦ, τοῦ Wesley Autrey. Στίς 23 τοῦ περασμένου μηνός ἦταν καλεσμένος ἀνάμεσα σέ διεθνεῖς προσωπικότητες, μέλη τοῦ Κογκρέσου, κυβερνητικούς ἀξιωματούχους καί ἐξέχοντες πολίτες τῆς συμπολιτείας στήν ἐτήσια τελετή, κατά τήν ὁποία ὁ πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς ἀπευθύνει πρός τόν Ἀμερικανικό λαό μήνυμα γιά τήν κατάσταση τῆς Ἐνώσεως (State of the Union address). Ὅχι μόνον ἀλλά τόν εἶχε καλέσει ὁ πρόεδρος Μπους, ἀλλά καί τόν παρουσίασε στούς πολυπληθεῖς διακεκριμένους καλεσμένους του μέ μία σύντομη περιγραφή τῆς πράξεως, γιά τήν ὁποῖαν ἔγινε γνωστός σέ ὅλη τήν Ἀμερική.

Ποιά εἶναι αὐτή ἡ πράξις; Ἀξίζει μία ἐκτενέστερη περιγραφή (βασισμένη κυρίως στίς ἐφημερίδες New York Daily News καί New York Times): Ἦταν μεσημέρι τῆς 2ας Ἰανουαρίου σέ ἕνα σταθμό τοῦ subway, τοῦ ὑπόγειου σιδηροδρόμου, στήν περιοχή Χάρλεμ τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁ Wesley, περιμένοντας μέ τίς δύο μικρές του κόρες, ἡλικίας 4 καί 6 χρόνων νά πάρει τό τραῖνο, εἶδε ἕναν νεό νά καταρρέει μέ σπασμούς. Ἐτρεξε καί τόν ἐβοήθησε μαζί μέ δύο κυρίες. Πράγματι ὁ νεός στυλώθηκε στά πόδια του γιά μιά στιγμή, πρὶν ὁμοῦ προφτάσει ὁ Wesley νά ἀπομακρυνθεῖ τόν βλέπει πάλι νά τρεκλίζει, νά παραπατεῖ καί νά πέφτει στίς γραμμές τοῦ τραίνου. «Εἶχα νά πάρω μίαν ἀπόφαση σέ κλάσμα τοῦ δευτερολέπτου».

«**Ἐπεσε ἀνάμεσα** στίς ράγες. Τόν ἀπῆνω νά περάσει τό τραῖνο ἀπό πάνω του; Εἶδα πώς οἱ κυρίες εἶχαν τίς κόρες μου. Ἔτσι ἐπήδησα στίς γραμμές. Ἦξερα πώς τό τραῖνο θά περάσει ἀπό πάνω μας. Τόν ἀρπάξα καί πέσαμε κάτω ἀνάμεσα στίς ράγες μέσα σέ μιά λακκούβα. Κουνούσε χέρια καί πόδια. Βλέπω τά φῶτα τοῦ συρμοῦ πού πλησιάζει. Ἦμουν ἀπό πάνω του. Τύλιξα τά πόδια μου καί τά χέρια μου γύρω στό κορμί του. – Παρακαλῶ, σέ, μὴν κουνιέσαι, ἀλλιῶς ἕνας ἀπό μᾶς θά χάσει κανένα πόδι ἢ θά πεθάνει».

Τέσσερα βαγόνια πέρασαν ἀπό πάνω τους ὥσπου νά σταματήσει ὁ συρμός. Ὁ σκουφος του εἶχε γεμίσει λάδια ἀπό τό ἀγγύλια τοῦ τραίνου. Τό κενό μεταξύ τοῦ τραίνου καί αὐτῶν ἦταν μικρότερο ἀπό τρία-τέσσερα ἐκατοστά. Εἶμαι πεθαμένος; Τόν ρωτᾷ ὁ νεαρός. «Εἴμαστε ὁ-κέι ἐδῶ κάτω» ἀκούστηκε ἡ φωνή τοῦ Wesley «ἔχω δύο κόρες αὐτοῦ ἀπάνω. Πέστε τους πώς ὁ πατέρας τους εἶναι ἐντάξει». Ἀκουσε κραυγές θαυμασμοῦ καί χειροκροτήματα. Ἐκοίταν τήν ἠλεκτροδότηση καί ὕστερα ἀπό 20 λεπτά τοὺς ἀπεγκλώβισαν ὀλοζώντανους, αὐτὸς χωρίς καμμία ζημιά, ὁ νεαρός (ἦταν σπουδαστής τῆς New York Film Academy) μεταφέρθηκε σέ νοσοκομεῖο, ὅπου διαπιστώθηκαν ἐλαφρὲς ἀμυχές καί διαγνώσθηκε ὡς αἰτία τῆς πτώσεως του κάποιας μορφῆς ἀποπληξία.

Προτοῦ πάει τό βράδυ νά πιάσει δουλειά (νυκτερινή βάρδια) ἐπέρασε ἀπό τό νοσοκομεῖο νά δεῖ τόν νεαρό σπουδαστή. «Δέν αἰσθάνομαι πώς ἔκαμα κάτι τό ἐκπληκτικό. Ἀπλῶς εἶδα κάποιον πού χρειαζόταν βοήθεια. Ἐκαμα αὐτό πού αἰσθάνθηκα πώς ἦταν σωστό». Εἶπε, ἔτσι ἀπλά. Καί σέ ἄλλη περίπτωση: «Πρέπει νά δείχνουμε ὁ ἕνας στόν ἄλλον ἀγάπη».

Τά ἀμερικανικά μέσα ἐπικοινωνίας τόν ἐξαγακτήρισαν ἥρωα, ὑπεράνθρωπο καί δέν ξέρω τί ἄλλο. Ὁ δήμαρχος τῆς Νέας Ὑόρκης τοῦ ἀπένευε μετάλλιο γιά «ὑπέροχη συμπεριφορά ὡς πολίτη καί ἐξαιρετο ἐπίτευγμα».

Τί εἶναι ἀλήθεια ὁ Wesley Autrey; Ἡ πράξις του ξεφεύγει ἀπό τίς δικές μου ἱκανότητες ἀναλύσεως. Γι' αὐτό ἐμίλησα γιά μυστηριακό κόσμο τοῦ Wesley Autrey. Αὐτή ἡ ἀπλότητα καί ἀταραξία μπροστά στό σχεδόν ἀπτό φάσμα τῆς ἀνυπαρξίας ξεφεύγει ἀπό τήν ἱκανότητα προσλήψεως τοῦ κοινῆς νοῦ. Εἶναι πράξις ἀλτρουισμοῦ, φιλαλληλίας; Μά ἐκτείνεται πέραν τῶν ὁρίων τῶν ἐννοιῶν αὐτῶν. Εἶναι αὐτοθυοῖα, ἐθελοθυοῖα; Μά πρόθεση δέν ἦταν ἡ θυοῖα, ἦταν ἡ διάσωση. Αὐταπάρνηση; Τό τεράστιο ἐμβάδόν τῆς πράξεως μόνο μερικῶς ἐπιπίπτει στό ἐννοιολογικό περιεχόμενο τῆς λέξεως. Βλακεία; Τό εἶχε ὁ ἴδιος διαλογισθεῖ μέρες ἀργότερα βλέποντας στόν ἴδιο σταθμό τά τραῖνα νά περνοῦν τό ἕνα μετά τό ἄλλο. Ὡστόσο, τά ὅσα εἶπε μετά τό συμβάν ἀναρροῦν διαρρηθῆν τῆ μειωτική αὐτῆ ἐκδοχή.

Εἶναι μιά πλήρης ἀποδοχή ἢ μιά πλήρης ἀπόρριψη τοῦ ἠθικοῦ ὀρθολογισμοῦ; Ἐξέτασε λογικά στό ἐλάχιστο χρονικό διάστημα πού εἶχε στή διάθεσή του τίς ἐναλλακτικές δυνατότητες δράσεως; Ἡ λογική ἀνάλυση ὁμοῦ δέν ἐνέχει συνήθως τό στοιχεῖο ἀμεσῆς δραστηριοποιήσεως. Ἡ συγκίνηση μπορεῖ. Εἶναι ἐπιβεβαίωση τῆς θεωρίας τῆς ἠθικῆς αἰσθήσεως, κατά τήν ὁποῖαν ὁ ἄνθρωπος διαθέτει, πέραν τῶν πέντε, μιά ἀκόμη αἴσθησις «ἢ ὁποῖα τοῦ ἐπιτρέπει νά διακρίνει κατά τρόπον ἀμεσο ἢ ἐνστικτώδη τό ἀγαθὸ ἀπό τό κακὸ, τό σωστό ἀπό τό ἀδικο»;

Γιά νά βοηθηθῶ μήπως μπορέσω νά κατανοήσω, ἄρχισα νά ψάχνω σέ ἕνα πού εἶχα διαβάσει πρὶν ἀπό πολλά χρόνια βιβλίο, The Courage to be (Τό θάρρος νά ὑπάρχεις) τοῦ θεολόγου καθηγητῆ στό Harvard Paul Tillich (1886-1965), ἑνός μέ τῆ μεγαλύτερη ἐπιρροή Προτεστάντη θεολόγου στόν 20ο αἰῶνα. Στό τμήμα μέ τήν ἐπικεφαλίδα «Ἡ ἀγωνία τῆς μοίρας καί τοῦ θανάτου» εὗρηκα τήν ἐξῆς σκέψη: «Ὁ ἄνθρωπος ὡς ἄνθρωπος σέ κάθε πολιτισμὸ εἶναι ἐναγωνίως ἐνήμερος τῆς ἀπειλῆς τῆς ἀνυπαρξίας καί χρειάζεται εἰς πείσμα τῆς τό θάρρος νά ἐπιβεβαιώνει τόν ἑαυτό του». Μήπως αὐτή εἶναι ἡ ἀπάντησις; Μήπως ὁ Wesley Autrey εἶναι ὁ ἀρχέτυπος ἄνθρωπος καί ἐμεῖς ἔχουμε ξεστρατίσει;